

שמות כ, ג-ו

לא יהיה לך אלהים אחרים על פני: לא תעשה לך פסל | וכל תמונה אשר בשמים | ממעל ואשר בארץ מתחת ואשר במים | מתחת לארץ: לא תשתחוה להם ולא תעבדם כי אנכי ה' אלהיך אל קנא פקד עון אבות על בנים על שלשים ועל רבעים לשנאי: ועשה חסד לאלפים לאהבי ולשמרי מצותי:

ר' יצחק ערמה בפרושו על התורה "עקדת יצחק"

ויש בכלל זה העבודה זרה הגדולה המצויה היום בעולם מציאות חזק, והוא: התכוונות כל המחשבות והעסקים לקיבוץ הממון והצלחת הנכסים שהמה להם האלוהים האדירים, אשר עליהם הם נשענים ובאמונתם הם נמשכים, ועל קדושת שמם הם מכחישים אלוה ממעל ועוזבים את תורתו, ומניחים אותה עגונה ועלובה בקרן זוית; וזוהי גופה של עבודה זרה ועיקרה

רמב"ם, משנה תורה הלכות דעות, פרק ב

אמרו חכמים הראשונים, כל הכועס, כאילו עובד עבודה זרה.

כלי יקר

ואמר על פני כבר אמרנו למעלה לומר דווקא בזמן שפני נשואות אליך אז לא יהיה לך אלהים אחרים אבל אם יגרום החטא שתהיו בהסתרת פנים אז בהכרח תעבוד אלהים אחרים, כמו שיעד משה בתוכחה (דברים כח.סד) ועבדת שם אלהים אחרים שפירושו מתוך שאתה מעלה מס לכומרי ע"ז מעלה הכתוב כאילו עבדם. ד"א לפי שנראה להם ה' בהרבה פנים, על הים כגבור מלחמה ועל הר סיני כזקן יושב בישיבה, ושמא תאמר מאחר שנראתי בכמה פנים שהרבה רשויות יש ע"כ אמר על פני לשון רבים במשמע לומר שכל אותן הפנים הכל אחד המה ד"א פני לשון כעס וחמימה, שאם יאמרו כדרך שאמרו בימי יחזקאל נהיה כגוים וגו' ורצו לפרוק מעליהם עול מלכות שמים והשיב להם הקב"ה והעולה על רוחכם היו לא תהיה כי ביד חזקה ובחמה שפוכה אמלך עליכם (יחזקאל כלב-לג) לכך נאמר על פני כי באפי ובחמתי אמלך עליכם אם תרצו לפרוק עול מלכותי מעליכם.

תלמוד בבלי, מסכת שבת קנ"ו.

מי שנולד במזל מאדים יהיה אדם שופך דמים אמר רב אשי או מקיז דם או שוחט או מוהל.

הגאון מוילנא:

והעניין כי האדם אי אפשר לו לשבור דרכו כלומר מזלו שנולד בו... וכשנולד במזל רע אז על זה נתנה הבחירה ביד האדם - שיוכל לאחוז במזלו לאיזה דבר שירצה להיות: או צדיק או רשע או בינוני כמו שנאמר במסכת שבת..

תלמוד בבלי, מסכת שבת קה:

לא יהיה בך אל זר ולא תשתחוה לאל נכר (תהילים מזמור פא) איזהו אל זר שיש בגופו של אדם הוי אומר זה יצר הרע

הרבי מקוצק

מה חידש לנו דוד המלך באומרו "לא יהיה לך אל זר, והלא מקרא מלא הוא, דברה מפורשת, לא יהיה לך אלהים אחרים? אלא הכוונה לא יהיה לך האל בחינת זר, אלא תהא שכינה שורה בך בלבך תמיד.

משנה תורה/היד החזקה לרמב"ם, ספר המדע, הלכות עבודה זרה פרק א

א בימי אנוש טעו בני האדם טעות גדולה, ונבערה עצת חכמי אותו הדור; ואנוש עצמו, מן הטועים. וזו הייתה טעותם: אמרו הואיל והאל ברא כוכבים אלו וגלגלים אלו להנהיג את העולם, ונתנם במרום, וחלק להם כבוד, והם שמשים המשמשים לפניו--ראויים הם לשבחם ולפארהם, ולחלוק להם כבוד. וזה הוא רצון האל ברוך הוא, לגדל ולכבד מי שגידלו וכיבדו, כמו שהמלך רוצה לכבד עבדיו והעומדים לפניו, וזה הוא כיבודו של מלך.

ב שיעלה דבר זה על ליבם, התחילו לבנות לכוכבים היכלות, ולהקריב להם קרבנות, ולשבחם ולפארהם בדברים, ולהשתחוות למול--כדי להשיג רצון הבורא, בדעתם הרעה. וזה, היה עיקר עבודה זרה.

ג וכך הם אומרים עובדיהם היהודים עיקרה, לא שהם אומרים שאין שם אלוה אלא כוכב זה. הוא שירמיהו אומר "מי לא ייראך מלך הגוים, כי לך יאתה... (ירמיהו י, n-t) כלומר, הכול יודעין שאתה הוא האל לבדך; אבל טעותם וכסילותם, שמדמין שזה ההבל רצונך הוא.

ד [ב] ואחר שארכו הימים, עמדו בבני אדם נביאי שקר, ואמרו שהאל ציווה להם ואמר להם: עבדו כוכב פלוני, או כל הכוכבים, והקריבו לו ונסכו לו כך וכך, ובנו לו היכל ועשו צורתו כדי להשתחוות לה--כל העם הנשים והקטנים ושאר עם הארץ. ומודיע להם צורה שבדה מליבם, ואומר זו היא צורת הכוכב הפלוני שהודיעוהו בנבואתו.

ה והתחילו על דרך זו לעשות צורות בהיכלות ותחת האילנות ובראשי ההרים ועל הגבעות, ומתקבצים ומשתחוים להם; ואומרים לכל העם שזו הצורה מטיבה ומריעה, וראוי לעובדה וליראה ממנה. והכומרים אומרים להם שבעבודה זר, תרבו ותצליחו; ועשו כך וכך, ואל תעשו כן וכך. והתחילו כוזבים אחרים, לעמוד ולומר שהכוכב עצמו או הגלגל עצמו או המלאך דיבר עימם ואמר להם, עבדוני בכך וכך, והודיע להם דרך עבודתו, ועשו כך, ואל תעשו כך. ופשט דבר זה בכל העולם, לעבוד את הצורות בעבודות משונות זו מזו, ולהקריב להן, ולהשתחוות.

ו נשתקע השם הנכבד והנורא מפי כל היקום ומדעתם, ולא הכירוהו: ונמצאו כל עם הארץ והנשים והקטנים, אינן יודעין אלא הצורה של עץ ואבן וההיכל של בניין, שנתחנכו מקטנותן להשתחוות להן ולעבודן, ולהישבע בשמן.

ז וכיוצא בהן, מדמין שאין שם אלוה אלא הכוכבים והגלגלים שנעשו הצורות האלו בגלגל ולדמותן. אבל צור העולמים, לא היה שם מכירו ולא יודעו, אלא יחידים בעולם, כגון חנוך ומתושלח ונוח ושם ועבר. ועל דרך זו, היה העולם מתגלגל והולך, עד שנולד עמודו של עולם, שהוא אברהם אבינו עליו השלום.

ח [ג] כיון שנגמל איתן זה, התחיל לשוטט בדעתו והוא קטן, ולחשוב ביום ובלילה, והיה תמידי: היאך אפשר שיהיה הגלגל הזה נוהג תמיד, ולא יהיה לו מנהיג; ומי יסבב אותו, לפי שאין אפשר שיסבב את עצמו. ולא היה לו לא מלמד ולא מודיע דבר, אלא מושקע באור כשדים בין עובדי עבודה זרה הטיפשים.

ט ואביו ואימו וכל העם עובדים עבודה זרה, והוא היה עובד עימהן. וליבו משוטט ומבין, עד שהשיג דרך האמת, והבין קו הצדק, מדעתו הנכונה; וידע שיש שם אלוה אחד, והוא מנהיג הגלגל, והוא ברא הכול, ואין בכל הנמצא אלוה חוץ ממנו.

יא שכל העם טועים, ודבר שגורם להם לטעות, זה שעובדים את הכוכבים ואת הצורות, עד שאבד האמת מדעתם; ובן ארבעים שנה, הכיר אברהם את בוראו.

יב שהכיר וידע, התחיל להשיב תשובות על בני אור כשדים ולערור דין עימהם, ולומר שאין זו דרך האמת, שאתם הולכים בה. ושיבר הצלמים, והתחיל להודיע לעם, שאין ראוי לעבוד אלא לאלוה העולם, ולו ראוי להשתחוות ולהקריב ולנסך--כדי שיכירוהו כל הברואים הבאים; וראוי לאבד ולשבר כל הצורות, כדי שלא יטעו בהן כל העם, כמו אלו שהן מדמין, שאין שם אלוה אלא אלו.

יג כיון שגבר עליהם בראיותיו, ביקש המלך להורגו; נעשה לו נס, ויצא לחרן. והתחיל לעמוד ולקרוא בקול גדול לכל העם, ולהודיעם שיש אלוה אחד לכל העולם, ולו ראוי לעבוד. והיה מהלך וקורא ומקבץ העם מעיר לעיר ומממלכה לממלכה, עד שהגיע לארץ כנען, והוא קורא, שנאמר "ויקרא שם--בשם ה', אל עולם" (בראשית כא, לג)

יד וכיון שהיו העם מתקבצים לו ושואלין לו על דבריו, היה מודיע לכל אחד ואחד לפי דעתו עד שיחזירוהו לדרך האמת, עד שנתקבצו אליו אלפים ורבבות, והם אנשי בית אברהם. ושכל בליבם העיקר הגדול הזה, וחזרו בו ספרים. והודיעו ליצחק בנו, וישב יצחק מלמד ומחזיר; ויצחק הודיעו ליעקוב ומינהו ללמד, וישב מלמד ומחזיר כל הנלווים אליו.

טו ויעקוב אבינו לימד בניו כולם, והבדיל לוי ומינהו ראש, והושיבו בישיבה ללמד דרך ה', ולשומר מצוות אברהם; וציווה את בניו שלא יפסיקו מבני לוי ממנוה אחר ממנוה, כדי שלא ישתכח הלימוד.

טז והיה הדבר הולך ומתגבר בבני יעקוב ובנלווים עליהם, ונעשת בעולם אומה שהיא יודעת את ה', עד שארכו הימים לישראל במצרים, וחזרו ללמוד מעשיהם ולעבוד עבודה זרה כמותן--חוץ משבט לוי, שעמד במצוות אבות; ומעולם, לא עבד שבט לוי עבודה זרה.

יז וכמעט קט היה, והעיקר ששתל אברהם נעקר; וחזרין בני יעקוב לטעות העמים, ותעיייתם. ומאהבת ה' אותו, ומשומרו את השבועה לאברהם אבינו, עשה משה רבנו ורבו של כל הנביאים, ושלחו.

יח כיון שנתגבא משה רבנו, וברח ה' בישראל לנחלה, הכתיר במצוות והודיעם דרך עבודתו, ומה יהיה משפט עבודה זרה וכל הטועים אחריה. תורת.